

2017-09-10

Dnr SU FV-1.1.3-1794-17

Karolina Alveryd
Utredare
Juridiska fakultetskansliet

Regeringskansliet
(Finansdepartementet)
103 33 Stockholm

Remiss: Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)

1. Vinster i välfärden

Juridiska fakultetsnämnden välkomnar att utredaren har haft i uppdrag att analysera hur olika kvalitetsmått kan användas på ett strategiskt sätt vid upphandling av välfärdstjänster och vid uppföljning av redan utförda välfärdstjänster. Det är bra och nödvändigt. Utredningen lägger emellertid stor vikt vid om aktörerna inom välfärdssektorn är offentliga aktörer eller om de är privata aktörer, som antingen organiserar sig som vinstdrivande eller inte. Utredningen menar att då det är svårt att ställa kvalitetskrav för välfärdstjänster bör det införas vinsttak för de fristående aktörerna i välfärdssektorn.

Fakultetsnämnden anser att utredningen ytterligare kunde ha utvecklat grunden för att hävda att krav på vinsttak bättre garanterar kvalitet i välfärdssektorn än ställda kvalitetskrav vid offentliga upphandlingar. Den kunde även ha utrett effekterna av ett vinsttak utförligare, till exempel avseende företagande, skatteintäkter och antalet anställningar. Fakultetsnämnden är medveten om den politiska dimensionen i utredningen och begränsar sitt yttrande till frågor som huvudsakligen är av rättslig karaktär. En inledande iakttagelse är dock att ett krav på vinsttak inom den privata välfärdssektorn inte i sig bidrar till att säkerställa kvaliteten inom den offentligt bedrivna välfärdssektorn.

I all offentlig upphandling krävs att upphandlarna ställer kvalitetskrav. Oavsett om det införs ett vinsttak är kvalitetskrav en nödvändighet för att säkerställa att leverantören, privat eller offentlig, genomför sin uppgift på det sätt som beställaren förväntar sig och betalar för. Ett vinsttak kan alltså inte i sig, så som hävdas, ersätta kravet på väl utformade kvalitetskrav vid upphandling av välfärdstjänster.

2. Insyn i verksamheten

Verksamheter som drivs av kommuner och landsting i egen regi omfattas av offentlighetsprincipen. Utredningen menar att det är en självklar utgångspunkt att det ska vara möjligt för allmänheten att få samma insyn i verksamheter som utförs av privata aktörer.

Fakultetsnämnden kan se skäl för att, om inte införa offentlighetsprincipen, i varje fall öka insynen i privat verksamhet som utför välfärdstjänster, men utredningen har inte i

tillräcklig grad beaktat de problem som kan uppstå i kommersiella verksamheter som omfattas av offentlighetsprincipen. En jämförelse kan göras med de offentliga verksamheter som drivs kommersiellt, där sådana skyddas av bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Ett alternativ som innebär utökad informationsplikt avseende vissa delar av verksamheten borde istället utredas, om inte effekterna av den föreslagna lagstiftning, särskilt för små och medelstora företag, ytterligare utreds.

3. Idéburen aktörer

Det saknas i dag en tydlig och enhetlig definition av vad som utgör en idéburen aktör. Utredningen föreslår att en sådan tas fram, vilket även underlättar i statistikhänseende. Eftersom det underlättar synliggörandet av idéburna organisationers verksamheter, anser fakultetsnämnden att en sådan definition skulle vara hjälpsam.

4. Mer resurser till Upphandlingsmyndigheten

Utredningen föreslår att Upphandlingsmyndigheten ska få ett resurstillskott på 3,6 miljoner kronor för att förstärka arbetet med vägledning och annat stöd på välfärdsområdet. Regeringen har redan lagt ett antal större utredningar på Upphandlingsmyndigheten, en relativ ny myndighet som ännu inte hunnit rekrytera sin fulla personalstyrka. Självklart måste ytterligare uppdrag kombineras med ytterligare resurser, vilket fakultetsnämnden således tillstyrker.

5. Förbättrad uppföljning och tillsyn

Utredningen föreslår att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) inte längre ska ägna sig åt frekvenstillsyn, utan ska utöva tillsyn som är risk- och väsentlighetsbaserad. Förslaget är bra i den mån det innebär en effektivare tillsyn, men tillsynen måste även i ett sådant fall planeras noggrant. Även utredningens förslag, att kommuner och landsting till IVO ska vara skyldiga att anmäla väsentliga ändringar eller flytt av befintlig kommunal verksamhet enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, liksom om verksamheten läggs ned, förefaller öka förutsättningarna för en effektiv tillsyn.

Fakultetsnämnden är också positiv till utredningens förslag att Statskontoret bör ges i uppdrag att följa upp huvudmännens uppföljning och kontroll av privata utförare i välfärden. Utredningen föreslår dock att Statskontoret ska fokusera på huvudmännens uppföljning av privata aktörer och inte motsvarande uppföljning av offentliga aktörer. Fakultetsnämnden har svårt att se skillnaden och varför den ska bestå, när kvaliteten i välfärden är lika viktig oavsett i vilken juridisk form den bedrivs.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Jonas Ebbesson. Yttrandet har beretts av docent Andrea Sundstrand. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Jonas Ebbesson

Karolina Alveryd